

Je bent nog geen designer als je jezelf zo noemt

De ontwerper van het Buchenwaldhek noemt zichzelf provocerend een 'designer'. Liever zou ik Job Smeets gewoon een beeldend kunstenaar noemen, betoogt **Jasper van Kuijk**.

De ontwerper van het Buchenwaldhek in Bentveld, Job Smeets, noemt zichzelf een designer. Over het Buchenwaldhek is al genoeg geschreven. Mij ergerde vooral het gebruik van de aanduiding 'designer'.

Het label 'designer' biedt een popsterachtige status en een vrijbrief tegen kritische vragen. Veel te duur? Jawel, maar het is design. Zit niet lekker? Ja, maar het is wél een designstoel. In reclamefolders worden designwaterkokers en designonderzetters aangeprezen. Dit roept de vraag op: wat is design dan?

Elke beroepsgroep kent z'n frustraties. Zo houden marketeers er niet van te worden aangeduid als verkopers en moeten psychologen en psychiaters steeds weer uitleggen wat het verschil is. Graag zou ik onder de aandacht brengen welke verschillende betekenissen de woorden 'design' en 'designer' kunnen hebben.

Smeets is een exponent van de design als toegepaste conceptuele kunst. Hij heeft een opleiding gevolgd aan de Eindhovense Design Academy. Deze brengt ontwerpers voort die objecten maken die vragen oproepen. Een tafel van kaarsvet. Knuffels in de vorm van geweren. Vaak gaat het om unica of beperkte oplages. Het zijn eerder kunstobjecten dan gebruiksvoorwerpen.

De Design Academy komt oorspronkelijk voort uit de Akademie

voor Industriële Vormgeving Eindhoven. Daar lag de nadruk op het ontwerpen van de buitenkant van in grote series geproduceerde producten. Hoewel er ook zeker oog is voor de functionele aspecten, is een zeer belangrijk onderdeel hiervan de zeggingskracht van de verschijningsvorm. In Amerika had men het ook wel over *styling*. Dit is een woord waarvan veel ontwerpers gruwen, omdat het vaak wordt gezien als 'een designsaufje over het product als het al bijna af is', maar in feite betekent styling niets anders dan goed nadenken of het uiterlijk van je product past bij het merk, in welke prijsklasse het hoort of bij welke doelgroep.

In reclamefolders wordt over 'design' gesproken als je duidelijk kunt

**Zit niet lekker?
Ja, maar het is wél
een designstoel**

zien dat er is nagedacht over de vormgeving, bijvoorbeeld in het materiaalgebruik (een waterkoker van geborsteld aluminium), als het ontwerp speels, verrassend, origineel is, bijvoorbeeld bij de ontwerpen van Philippe Starck of Alessi, of door de keuze voor een origineel werkingsprincipe (de fluitketel 'Le Lapin' die de Hema ontwerpwedstrijd won). Deze ontwerpen bevatten vaak een 'twist'.

Wat niet zo vaak als design wordt benoemd, is wat het Engelse woord 'design' van origine betekent: een plan, een ontwerp. Hoe gaan we het doen? Hoe komen we van bepaalde eisen of van een probleemsituatie naar een gewenste situatie of oplossing? Dit hoeft schoonheid overigens absoluut niet in de weg te staan. Het

is het design zoals Steve Jobs het omschreef: *design is not what it looks like, design is how it works*.

Dit is het design waartegen Smeets zich afzet. Hij stelt liever vragen dan dat hij oplossingen biedt. Dat kan ik me voorstellen. Design in deze betekenis is niet zo sexy.

Dit design gaat over omgaan met randvoorwaarden. Over nadenken over prijspunten en serieproductie. Het wordt niet alleen gedaan door Designers (met een hoofdletter), maar door iedereen die een oplossing bedenkt: industrieel ontwerpers, webdesigners, maar ook scheikundig ingenieurs en ambtenaren. Deze ontwerpers, of designers zo u wilt (met een kleine letter), zijn geen *star designers* als Philippe Starck of Hella Jongerius. Ze zijn onderdeel van een divers team van specialisten, maar ontwerpen doen ze.

Bovenstaande categorieën zijn niet bedoeld als hokjes om mensen in weg te stoppen. Ontwerpers – of designers – vallen de ene keer iets meer onder de ene noemer, dan weer iets meer onder de andere.

Evenmin zijn opleidingen vast te pinnen op een bepaald soort design. Max Barenbrug, de ontwerper van de Bugaboo-kinderwagen die onder meer uitblinkt door z'n functionaliteit, is afkomstig van de Design Academy.

Liever zou ik Job Smeets gewoon beeldend kunstenaar noemen. Een beeldend kunstenaar die vragen wil oproepen met gebruiksvoorwerpen. Dat dit ook onder het label 'design' valt, het zij zo, maar design is meer, veel meer dan provocatie. Design kan oplossingen bieden, zelfs voor vragen die nog niet eens zijn gesteld.

Jasper van Kuijk is universitair docent aan de faculteit industrieel ontwerpen aan de Technische Universiteit Delft en cabaretier.